

Kingdom of the Netherlands

Analiza procesa sufinansiranja projekata proizvodnje medijskih sadržaja u Srbiji u 2023. i 2024. godini

Maj 2025. godine

Analiza je nastala u okviru projekta Asocijacije nezavisnih elektronskih medija „Participativno praćenje realizacije procesa sufinansiranja projekata“ koji je podržan od strane holandskog Ministarstva spoljnih poslova kroz program MATRA. Za sadržinu analize isključivo je odgovoran ANEM i ta sadržina nužno ne izražava zvanične stavove Kraljevine Holandije.

Analiza je nastala u saradnji sa Udruženjem novinara Srbije (UNS). Autorka analize je glavna i odgovorna urednica sajta UNS-a Kristina Kovač Nastasić.

Sadržaj:

I	Uvodne napomene	4
II	Regulatorni okvir	6
III	Sredstva opredeljivana za projektno sufinansiranje od 2015. do 2024. godine	9
IV	Projektno sufinansiranje u 2023. godini	11
	Raspisani konkursi u 2023. godini	12
	Izbor članova komisija	12
	Zloupotrebe procesa projektnog sufinansiranja i problematična raspodela sredstava	16
	Iskustva kandidata relevantnih novinarskih i medijskih udruženja izabranih u komisije.....	23
V	Projektno sufinansiranje u 2024. godini	24
	Raspisani konkursi u 2024. godini	26
	Drastično smanjenje novca za medijske projekte u 2024. godini.....	27
	Izbor članova komisija	31
	Zloupotrebe procesa projektnog sufinansiranja i problematična raspodela sredstava	35
	Iskustva kandidata relevantnih novinarskih i medjskih udruženja izabranih u komisije	38
VI	Zaključak	39
VII	Preporuke.....	40

I Uvodne napomene

Sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja (projektno sufinansiranje) iz državnog i budžeta lokalnih samouprava prvi put je u Srbiji uvedeno Zakonom o javnom informisanju i medijima koji je, zajedno sa Zakonom o elektronskim medijima i Zakonom o javnim medijskim servisima, stupio na snagu 13. avgusta 2014. godine. Početak primene ovog procesa bio je predviđen za narednu, 2015. godinu.

Ovaj Zakon, osim po uvođenju projektnog sufinansiranja, bio je značajan i zbog odredbi o obaveznoj privatizaciji medija u državnom vlasništvu do jula 2015. godine (izuzev određenih, prethodno utvrđenih slučajeva).

Ideja uvođenja projektnog sufinansiranja proizvodnje medijskog sadržaja bila je da država, autonomna pokrajina i jedinice lokalnih samouprava, novac koji su do tada godišnje izdvajale za medije koji su bili u državnom vlasništvu ubuduće, na osnovu ocene nezavisne komisije sastavljene od predstavnika novinarskih i medijskih udruženja i nezavisnih medijskih stručnjaka, raspodele medijima - bez obzira na njihovu uređivačku politiku ili vlasničku strukturu, prevashodno ocenjujući njihove projektne ideje i sufinansirajući isključivo proizvodnju medijskog sadržaja.

Nakon Zakona, tadašnje Ministarstvo kulture i informisanja (sada Ministarstvo informisanja i telekomunikacija) usvojilo je i Pravilnik o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja, koji je preciznije propisao čitav ovaj proces.

Prve godine sprovođenja ovog Zakona predstavljale su izazov kako za novinarsku i medijsku zajednicu koje su aktivno pratile ovaj proces i predlagale kandidate u konkursne komisije, za novinare i medije koji su konkurisali za sufinansiranje, tako i za lokalne samouprave koje su teško prihvatale ideju da ne mogu direktno uticati na to ko će i koliko budžetskog novca dobiti. U prvim godinama sprovođenja Zakona, lokalne samouprave su propisane zakonske kriterijume često dopunjavale dodatnim, nezakonitim ograničenjima. Najčešće su to bila ograničenja lokalne samouprave koja raspisuje konkurs u vezi sa teritorijom na kojoj se medij koji konkuriše emituje ili štampa, uz uvođenje dodatnog kriterijuma poput „obima i kvaliteta pređašnje saradnje sa opštinom“.

Kako su godine prolazile i ovaj proces postajao uhodaniji, tako su i lokalne samouprave pronalazile sofisticiranije načine da zaobiđu Zakon - formiranjem komisija od strane predstavnika brojnih novoosnovanih, nereprezentativnih i nerelevantnih novinarskih i medijskih udruženja, preko smanjivanja novca u budžetu za ove namene, do prelivanja novca sa budžetske linije namenjene projektnom sufinansiranju na javne nabavke, što je direktno obesmišljavalo čitav ovaj proces vraćajući ga na početak i na praksu direktnog dodeljivanja novca medijima po izboru lokalne samouprave.

Krajem 2023. godine doneti su novi medijski zakoni. Zakon o javnom informisanju i medijima i Zakon o elektronskim medijima stupili su na snagu 4. novembra 2023. godine.

Nakon usvajanja ovih zakona, usvojen je i novi Pravilnik o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja koji je usklađen sa novim Zakonom.

Ideja novih zakona bila je da bolje uredi one delove procesa projektnog sufinansiranja koji su se u prethodnim godinama pokazali kao najslabiji, te da ih normira i uredi.

Novi zakon predvideo je prvi put pri oceni projekta važnost i značaj odluka samoregulatornog tela - Saveta za štampu, uvođenje Jedinstvenog informacionog sistema, bodovanje projekata po kategorijama, bodovanje biografija kandidata za članove komisija uz propisivanje obaveze i krajnjeg roka za raspisivanja konkursa.

Međutim, već u prvoj godini sporovođenja novog Zakona pokazalo se da se u tome nije u potpunosti uspelo i da su se pojavile nove slabe tačke kroz koje je moguće zaobići Zakon.

U ovoj analizi biće prikazan regulatorni okvir koji se odnosi na proces projektnog sufinansiranja proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja. Biće predstavljen trend izdvajanja novca za ove namene od početka primene ovog procesa do danas i uporedna analiza ukupno izdvojenog novca po godinama. Takođe, uz poseban osvrt na 2023. i 2024. godinu, biće analiziran broj raspisanih konkursa, broj prijavljenih kandidata i izbor članova komisija, kao i zloupotrebe procesa projektnog sufinansiranja pri raspodeli sredstava, uz poređenje koje je bazirano na odredbama dva Zakona o javnom informisanju i medijima – iz 2014. i iz 2023. godine. Biće predložene i preporuke za unapređenje ovog izuzetno važnog procesa kako za novinare i medije, tako i za građane.

II Regulatorni okvir

Kao što je već napisano, projektno sufinansiranje medija u Srbiji uvedeno je usvajanjem Zakona o javnom informisanju i medijima 2014. godine. Do tada ovakav, zakonom propisan, način sufinansiranja medija nije postojao u Srbiji, te je sve u vezi sa njim bilo nepoznato, kako lokalnim samoupravama, pokrajinskim i državnim organima, tako i novinarskim i medijskim udruženjima, novinarima i medijima.

Prvi put su lokalne samouprave dobile obavezu da raspisuju konkurse za projektno sufinansiranje medija (nažalost, nije bila predviđena kazna ukoliko to ne urade). Zakon je predviđao da na konkurs mogu učestvovati svi mediji upisani u Registar medija, a da odluku o tome koji će projekti biti sufinansirani donosi komisija za ocenu projekata koja će većinski biti sastavljena od predstavnika novinarskih i medijskih udruženja i nezavisnih medijskih stručnjaka¹.

Organi koji raspisuju konkurse morali su da navedu koliko je novca za te namene opredeljeno, da javno objave sastav komisije kao i Rešenje o raspodeli sredstava.

Prvih godina, nepravilnosti u čitavom procesu bile su brojne i raznovrsne. Od teksta konkursa kojim se određeni mediji, suprotno zakonu, onemogućavaju da konkurišu, preko umetanja kriterijuma za ocenu projekata poput „obima i kvaliteta pređašnje saradnje sa opštinom“, sastavljanja komisije po volji opštine, najčešće predlaganjem opštinskih činovnika kao nezavisnih medijskih stručnjaka, do prekrajanja volje komisije pri donošenju Rešenja o raspodeli sredstava.

Novinarska i medijska udruženja su tokom prvih godina sprovođenja ovog Zakona aktivno učestvovala u praćenju procesa projektnog sufinansiranja. Vršila su pritisak na lokalne samouprave da konkurse usklade sa Zakonom i o tome izveštavale javnost, uz predlaganje članova u konkursne komisije i pružanje podrške lokalnim samoupravama tokom usklađivanja konkursa sa Zakonom i Pravilnikom.

Iz godine u godinu načini zaobilaženja, pa i direktnog kršenja Zakona su se menjali, novac je često odlazio određenoj i uvek istoj grupi medija, bez jasnog obrazloženja o oceni projekata. Mediji koji su kontinuirano i drastično kršili Kodeks novinara Srbije dobijali su značajne iznose novca,

---

¹ Закон о јавном информисању и медијима, <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2014/83/4/reg>, приступљено 30. 11. 2024. године

projekti, pa i članovi komisija su se mahom ponavljali, što iz opštine u opštinu, što iz godine u godinu, dok je iznos novca u budžetima za ove namene ostajao isti ili neznatno rastao.

Sve ove uočene nepravilnosti bile su razlog da se, prilikom izrade novog Zakona o javnom informisanju i medijima (ZJIM), unesu izmene i ovaj proces dodatno normira. Za ove promene su se značajno zalagala i reprezentativna i relevantna novinarska i medijska udruženja.

Naime, kada je reč o projektnom sufinansiranju, novi ZJIM koji je usvojen krajem oktobra, a stupio na snagu 4. novembra 2023. godine, doneo je nekoliko važnih novina.

Pre svega, ZJIM je prvi put propisao obavezu lokalnih samouprava da raspišu konkurse za sufinansiranje medijskih projekata, sa krajnjim rokom za raspisivanje na dan 1. marta tekuće godine. Zakon² po prvi put predviđa i kaznene odredbe za prekršaj za odgovorno lice u organu javne vlasti u slučaju da ne raspiše javni konkurs za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja do 1. marta, u iznosu od 50.000 do 150.000 dinara.

Kao jedan od kriterijuma za ocenu projekata uveden je broj eventualnih prekršaja Kodeksa novinara Srbije koje je u prethodnoj godini, za medij koji konkuriše, zabeležila Komisija za žalbe Saveta za štampu.

Organ koji je raspisao konkurs, sada je u obavezi da od Saveta za štampu zatraži podatke o tome da li je Komisija za žalbe ovog tela u prethodnoj godini, donela odluku da je medij koji se prijavio na konkurs, kršio Kodeks novinara Srbije i koliko puta i da li je, u slučaju da je prekršio Kodeks, odluku Komisije za žalbe Saveta za štampu objavio.

Uveden je i sistem bodovanja projekata prilikom njihovog ocenjivanja, pa je tako po prvi put propisan obrazac sa kriterijumima za ocenjivanje projekata uz bodovanje svake kategorije. Maksimalni broj bodova koji svaki član komisije može dodeliti projektu je 100.

Propisanim mehanizmom je medijska zajednica, koja je učestvovala u pisanju Zakona, želela da ograniči proizvoljnost članova komisije pri oceni projekata.

Nažalost, u prvoj godini sprovođenja novog Zakona i ovakvog sistema ocenjivanja (2024. godina), praksa je pokazala da su u procesu bodovanja konkretnih kategorija, moguće manipulacije

---

² Закон о јавном информисању и медијима ("Службени гласник РС", бр. 92/2023)

i kalkulacije usled nepostojanja kontrolnog mehanizma koji bi proveravao ispravnost bodovanja projekata.

Jedna od značajnih novina je uvođenje Jedinственог informacionog sistema (JIS). ZJIM je predvideo da se od 1. januara 2025. godine na JIS-u objavljuju raspisani medijski konkursi na svim nivoima vlasti kao i sva prateća dokumenta – rešenja o imenovanju komisija, biografije i rang liste prijavljenih kandidata za komisije, predlozi i rešenja o raspodeli sredstava... Takođe, novim ZJIM-om je predviđeno da novinarska i medijska udruženja, ali i nezavisni medijski stručnjaci jednom godišnje prijavljuju potencijalne kandidate za članove komisija (nezavisni kandidati sami sebe) za narednu godinu, nakon čega će oni tokom cele godine moći da budu kandidovani (odnosno da se kandiduju) u komisije.

Ono što je takođe novo u odnosu na prethodni ZJIM je i način prijave kandidata u komisije za ocenu projekata. Naime, novim Zakonom propisan je obrazac koji svaki kandidat mora da popuni, bez obzira na to da li se samostalno kandiduje ili ga kandiduju novinarska i medijska udruženja. Popunjavaju se biografski podaci, nivo školske spreme, iskustvo u medijima, ali i završene obuke i pohađani seminari, na osnovu čega se prijavljenom kandidatu za svaku od kategorija daje određen broj poena. Maksimalan broj poena koji kandidat može da ostvari je 100.

Predviđeno je da se spisak prijavljenih kandidata sa brojem bodova objavi na sajtu organa koji je raspisao konkurs. Zakonska obaveza organa koji raspisuju konkurs da objave spisak i biografije kandidata koji su se prijavili za članove komisije, bio je značajan korak unapred. Nažalost, kao i u domenu bodovanja projekata, i u ovom segmentu su se ispoljile zloupotrebe i proizvoljna tumačenja biografskih podataka poput slučajeva isti kandidat na konkursima različitih opština i gradova u poređenju sa konkursom Ministarstva informisanja i telekomunikacija, dobije različit broj poena.

Ova proizvoljnost trebala je da bude otklonjena time što bi sa uvođenjem Jedinственог informacionog sistema za projektni ciklus tokom 2025. godine. Ministarstvo nadležno za informisanje, svake godine dodeljuje poene svim prijavljenim kandidatima za narednu godinu. Rang lista sadrži ime i prezime kandidata sa bodovima i informacijom koje novinarsko/medijsko udruženje predstavljaju ili su samostalno prijavljeni medijski stručnjaci.

Imajući u vidu da su već u prvoj godini projektnog sufinansiranja medija zabeležene brojne nepravilnosti i nedostaci novog Zakona o javnom informisanju i medijima, izvesno je da, ukoliko zakonodavac želi da ovaj proces sprovodi fer i nepristrasno, mora doći do novih izmena ovog dokumenta koje će rešiti nedorečenosti, ali i ukinuti mogućnost zloupotrebe i proizvoljnog tumačenja zakona od strane lokalnih organa vlasti.

III Sredstva opredeljivana za projektno sufinansiranje od 2015. do 2024. godine

Izdvajanja za projektno sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja od 2015. do 2024. godine uglavnom su iz godine u godinu neznatno rasla ili ostajala na približno istom nivou.

Osim u 2024. godini, jedini pad u odnosu na izdvojena sredstva u godini koja prethodi, bio je 2021. godine, i to zbog činjenice da je iznos za projektno sufinansiranje medija u 2020. godini, odnosno u doba pandemije kovida, bio značajno uvećan.

Osim tada, jedini primetan pad od 2015. godine do danas, je pad od skoro 600 miliona dinara u 2024. u odnosu na 2023. godinu. Od uvođenja projektnog sufinansiranja, to je najdrastičnije smanjenje iznosa namenjenog medijskim projektima u odnosu na prethodnu godinu.

Kako je pokazala analiza Udruženja novinara Srbije³, Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama, te lokalne samouprave, ukupno su 2024. godine za medije izdvojili 1.409.686.500 dinara, dok je u 2023. godini za ove namene bilo opredeljeno 562.382.500 dinara više, odnosno 1.972.069.000 dinara.

Značajno je napomenuti i da je 2024. godine veći broj opština i gradova raspisao konkurse nego prethodne (149 u odnosu na 137), a da je uprkos tome iznos ukupno opredeljenog novca drastično manji.

---

³ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/165075/najdrasticniji-pad-od-2015-godine-za-medije-ove-godine-skoro-600-miliona-dinara-manje-nego-prethodne.html>, приступљено 23. 11. 2024. године

Kako je UNS ranije pisao, veliki broj lokalnih samouprava je tokom 2024. godine izdvajao za medijske projekte čak 90% manje novca nego lani. Ostatak novca namenile su za „usluge po ugovoru“, odnosno javne nabavke u oblasti javnog informisanja ili druge stavke u budžetu.

Za razliku od lokalnih samouprava, Ministarstvo informisanja i telekomunikacija (ranije Ministarstvo kulture i informisanja), od 2015. godine nije smanjivalo iznos novca, odnosno izdvajalo je uvek viši ili jednak iznos u odnosu na prethodnu godinu.

U vreme pandemije korona virusa 2020. godine izdvojeno najviše novca za medije od 2015. godine do danas – 2.093.859.660 dinara. Nakon pandemije, 2021. godine je izdvojeno 323.179.160 dinara manje nego prethodne godine.

Po podacima UNS-a, u 2015. godini za medijske projekte je opredeljeno 1.180.630.120 dinara, godinu dana kasnije 1.239.999.776, u 2017. godini za ove namene opredeljeno je 1.300.910.737, a 2018. godine 1.514.136.214 dinara.

U 2019. godini, za medijske projekte bilo je izdvojeno 1.679.597.740 dinara, u 2020. godini 2.093.859.660 dinara, 2021. godini 1.770.680.500, a u 2022. godini 1.896.670.600 dinara.

Po podacima UNS-a⁴, ukupan iznos opredeljenih sredstava za projektno sufinansiranje medija od 2015. godine do kraja 2024. godine iznosi 16.058.240.847 dinara, što je po zvaničnom srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan 3. 12. 2024. godine 137.308.600 evra. (preko 137 milioan evra!).

---

⁴ <https://www.uns.org.rs/>

IV Projektno sufinansiranje u 2023. godini

Projektno sufinansiranje se tokom 2023. godine odvijalo po osnovu Zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine.

I ova, kao i prethodne godine, protekla je uz brojne izazove i zaobilaženja, pa i kršenja Zakona, uz skoro pa identične sastave komisija u velikom broju opština i gradova, dodeljivanje novca provladinim medijima, nacionalnim tabloidima, odnosno medijima koji kontinuirano krše Kodeks novinara Srbije, nepravilnosti u donošenju rešenja o raspodeli sredstava, kašnjenje sa donošenjem ovih rešenja ili preinačenjem odluka članova komsije i druge nepravilnosti.

U 2023. godini, po podacima Udruženja novinara Srbije⁵, u budžetima na državnom, pokrajinskom i lokalnom nivou za projektno sufinansiranje medija opredeljeno je 1.972.069.000 dinara.

Raspisani konkursi u 2023. godini

Konkurse je 2023. godine raspisalo 137 opština i gradova.

Ako uzmemo u obzir da je u 2024. godini (kada je novim Zakonom uvedena, pod pretnjom novčane kazne, obaveza raspisivanja konkursa) 149 jedinica lokalne samouprave to uradilo, može se reći da je 2023. godine značajan broj opština i gradova opredelio novac za projektno sufinansiranje medija.

Kada je reč o zakonskoj ispravnosti samih tekstova javnih poziva/konkursa, te 2023. godine se činilo da je projektno sufinansiranje prevazišlo „dečje bolesti“ u ovom procesu, odnosno da je došlo vreme kada su lokalne samouprave shvatile suštinu i cilj raspisivanja ovih konkursa, uz nemogućnost da putem teksta konkursa ograničavaju konkurisanje po njima nepodobnih medija, kao što je to bio slučaj u prvim godinama sprovođenja projektnog sufinansiranja.

Izbor članova komisija

Nažalost, kako je tokom godine tekao proces, pokazalo se da lokalne samouprave od ove svoje namere nisu odustale, pa su se nepravilnosti sa teksta konkursa, prelile na formiranje i izbor članova komisija, koje su, kao po pravilu, 2023. godine bile većinski formirane od predstavnika novinarskih i medijskih udruženja bliskim vlastima, udruženjima upitne relevantnosti, kao i nezavisnim stručnjacima koji su se ponavljali iz komisije u komisiju. Zabeležen je slučaj (opštine Sjenica) gde su većinu članova komisije činili članovi koji su imenovani na „predlog predsednika opštine“.

---

⁵ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/165075/najdrasticniji-pad-od-2015-godine-za-medije-ove-godine-skoro-600-miliona-dinara-manje-nego-prethodne.html>, приступљено 23. 11. 2024. године

U godinama koje su usledile, pokazaće se da se komisije najčešće formiraju tako da većinu članova (u velikom broju i svi) čine predstavnici novinarskih i medijskih udruženja i medijski stručnjaci bliski vlastima. Čak i kada je u komisiji imenovan član relevantnog novinarskog ili medijskog udruženja, najčešće je u manjini, tako da zbog većinskog odlučivanja predstavnik/ca relevantnog udruženja i njegov/njen glas nemaju značaj u konačnoj raspodeli.

Naročit problem tokom ove godine predstavljalo je i često objavljivanje rešenja o imenovanju članova komisije bez informacije o čijim se predstavnicima radi, odnosno bez navođenja predlagača.

Informacija koja naročito zabrinjava jeste podatak iz baze Udruženja novinara Srbije finansiranjemedija.rs⁶, da je od više od 413 članova komisija na svim raspisanim konkursima u 2023. godini, samo oko 10% (44) imenovano na predlog, reprezentativnih i relevantnih novinarskih i medijskih udruženja – UNS, NUNS, Lokal pres, Asocijacija medija...

Sa druge strane, više od trećine (oko 140) imenovano je na predlog novinarskih i medijskih udruženja čija je reprezentativnost i relevantnost upitna, a čije se aktivnosti uglavnom svode na masovno kandidovanje članova u komisije i dodeljivanje novca medijima bliskim vlasti – Društvo novinara Vojvodine (DNV), udruženje ComNet , PROUNS, Asocijacija elektronskih medija Vojvodine (AEMV), Društvo novinara Niša, Nova mreža Srbije...

Kada je reč o sastavima komisija, interesantna je činjenica da, npr. Ministarstvo informisanja i telekomunikacija nije želelo da javnosti pruži informacije ko su sve bili prijavljeni kandidati za članove komisija na konkursu MIT-a za 2023. godinu. UNS je ove informacije tražio po Zakonu o pristupu informacijama od javnog značaja. Zanimljivo je da je u tada već napisanom predlogu novog Zakona stajala odredba da će od naredne godine sve biografije kandidata za članove komisija biti javne, Ni odluka Poverenika za informacije od javnog značaja da je objavljivanje ovih informacija u javnom interesu nije uticalo na Ministarstvo, koje je 2023. godine ostalo pri stavu da ne objavi imena i biografije prijavljenih kandidata za članove komisija, sa obrazloženjem da informacije ne može dostaviti jer se radi o podacima o ličnosti, te da interes javnosti da zna ko

---

⁶ <https://finansiranjemedija.rs>

se prijavio za učešće u komisijama koje odlučuju o raspodeli sredstava ne preovlađuje u odnosu na pravo na privatnost tih osoba.

Lokalne samouprave pronašle su ranijih godina novi recept kako da novac raspodele njima podobnim medijima tako što su formirali komisije u kojima su većinu ili sve članove činili predstavnici jednih te istih udruženja. To se činilo sa ciljem da se novac raspodeli medijima bliskim vlasti, vrlo često tabloidima.

U ovom delu analize biće prikazano nekoliko opština i gradova u kojima je zabeležena diskutabilna raspodela sredstava, sa navođenjem članova komisija koji su u njima odlučivali. Detaljniji prikaz same raspodele u istim lokalnim samoupravama prikazan je u narednom poglavlju – „Zloupotrebe procesa projektnog sufinansiranja u 2023. godini i problematična raspodela sredstava“.

Ako krenemo od glavnog grada, komisiju za ocenu projekata u Beogradu u 2023. godini činili su dr Biljana Ratković Njegovan na predlog Društva novinara Vojvodine, Marko Ivanić na predlog Udruženja elektronskih medija "ComNet", Slobodan Đurić na predlog Udruženja sportskih novinara Beograda, Jelena Crnogorac - nezavisni medijski stručnjak i Velimir Petrušić - nezavisni medijski stručnjak.

Više od polovine novca u glavnom gradu pripalo je medijima koji, prema nalazima Saveta za štampu, kontinuirano krše novinarski Kodeks. Kao i prethodnih godina, na gradskom konkursu za medijske projekte od javnog značaja, pojedinačno najviše novca dodeljeno je Televiziji Studio B. Podržani su projekti i televizija SOS kanal plus i Hepi.

Komisiju u Nišu u 2023. godini činili su Ferenc Berček, predstavnik udruženja RAB Srbija, Aleksandar M. Stanojević, medijski stručnjak i Ana Jovanović iz Društva novinara Niša.

Na gradskom konkursu u Nišu, već po tradiciji, mediji Vidosava Vitka Radomirovića dobili su ukupno 33,7 od 69.5 miliona dinara. TV Zona plus dobila je čak 15 miliona dinara za projekat “A be Niš”, dok je Kopernikus dobio 4,92 miliona dinara za projekat “Mirna i dostojanstvena starost”.

I Grad Pančevo poznat je po raspodeli sredstva medijima bliskim vlastima i nacionalnim tabloidima. Milioni građana Pančeva dodeljeni su u 2023. godini beogradskim provladinim tabloidima, šampionima kršenja Kodeksa novinara Srbije.

Na sajtu Grada Pančeva nije objavljeno rešenje o formiranju komisije. Ni na Zahtev o pristupu informacijama od javnog značaja koje im je poslao UNS, Pančevo do danas nije dostavilo Rešenje. Na sajtu Grada prvobitno je objavljeno samo rešenje o raspisivanju konkursa, kao i rešenje o raspodeli sredstava, bez odluke i obrazloženja komisije. Javnosti nije bio dostupan ni zapisnik sa održane sednice na kojoj je odlučeno koji projekti će biti podržani. Ipak, Grad je naknadno objavio Predlog raspodele sredstava koji je sačinila komisija, ispod kojeg su potpisani članovi komisije. Nju su, po svemu sudeći, činili Igor Crnogorac, Boris Pavlov i Vukašin Ljubojev. U ovom dokumentu, Grad nije precizirao na čiji su predlog izabrani članovi komisije.

Komisija u opštini Ruma u 2023. godini dodelila je provladinim medijima rekordnih 5/6 ukupno opredeljenog novca. Komisiju su te godine činili Violeta Jovanov Peštanac (inače u komisijama najčešće predlog Društva novinara Vojvodine), Mara Skendžić i Saša Vidačak. Ni ova opština nije u Rešenju o imenovanju komisije navela na čiji su predlog imenovani članovi komisije.

Spornu odluku o raspodeli sredstava u Somboru pratilo je takođe Rešenje o imenovanju komisije u kojoj nije precizirano na čiji su predlog imenovani njeni članovi. Komisiju u Somboru 2023. godini činili su, kao i u Rumi, Mara Skendžić Reljić, ali i Marko Ivanić i Milena Ivošević.

Članovi komisije koja je u Zrenjaninu gotovo sav predviđeni novac (sedam miliona dinara) raspodelila medijima bliskim vlastima bili su Zdenka Kožik iz Stare Pazove, kao nezavisni medijski stručnjak, Aleksandra Pataji iz Sombora na predlog Udruženja medija i medijskih radnika i Martina Velez iz Srbobrana, na predlog Udruženja radio stanica RAB Srbija.

Od predviđenih osam miliona dinara za sufinansiranje u 2023. godini u Boru, komisija u sastavu Dragan Pejčić – nezavisni medijski stručnjak, Aleksandar Čupić iz Udruženja medija i medijskih radnika i Danijel Kulačin iz Društva novinara Srbije raspodelila je 7,6 miliona. Te godine najviše novca iz novčanika Borana - 1,5 miliona dinara (12,7 hiljada evra), otišlo je provladinoj televiziji Studio B za projekat “O svemu mi pričaj”.

Ubedljivo najviše novca, kao i ranijih godina, u Novom Pazaru dobila je regionalna Radio televizija Novi Pazar - čak 36,9 miliona dinara, što je 80 odsto ukupno opredeljenog novca za medijske projekte. Komisiju koja je predložila ovakvu raspodelu činili su novinar iz Prijepolja Muharem Mutabdžija, predlog Udruženja elektronskih i internet medija “ComNet”, urednica

portala “Ljig info” Andrijana Srećković, na predlog Udruženja medija i medijskih radnika i nezavisni medijski stručnjak Radojica Bunčić.

Komisiju u Vranju činili su Slobodan Radičević, na predlog UNS-a, Olivera Marković na predlog Udruženja radio stanica „RAB Srbija“ i Srđan Conić, novinar.

Od 25 miliona dinara, koliko je te godine opredeljeno za projektno sufinansiranje u Vranju, blizu 21 milion dinara dodeljen je dvema lokalnim televizijama i njihovim portalima – Radio televiziji Vranje i Televiziji Vranjska Plus.

U Pirotu su članovi komisije - Radoman Irić na predlog Poslovnog udruženja Emiteri Srbije, Ninoslav Smiljković na predlog PROUNS-a i Dragan Pejčić, samostalno prijavljen, dodelili polovinu od 35.8 miliona dinara (12.500.000 dinara), gotovo po tradiciji, pirotskoj televiziji u vlasništvu kruševačkog biznismena Radoice Milosavljevića i to za sadržaje koji su godinama deo redovne programske šeme.

U sličnoj raspodeli sredstva u Dimitrovgradu, komisija koji su činili Jovan Bukovala - samostalna kandidatura, Dragan Stojanović – UNS i Gordana Ristić – PROUNS od skoro 14 miliona dinara, blizu 9 miliona dodelila je Radio-televiziji Caribrod, u vlasništvu Radoice Milosavljevića.

Značajno je navesti i primer Opštine Sjenica koja je tokom 2023. godine formirala komisiju koju je činio jedan predstavnik UNS-a - Edib Honić i Sanela Halković i Denis Selmanović, koji su imenovani na predlog predsednika Opštine, što predstavlja kršenje Zakona o javnom informisanju i medijima i pratećeg Pravilnika. Rešenje o imenovanju ove komisije nije objavljeno na sajtu i dostavljeno je UNS-u naknadno, kao odgovor na Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja.

Prethodno navedeni primeri samo su deo brojnih primera spornog izbora članova komisija za ocenu medijskih projekata. S obzirom na navedeni broj članova komisija izabranih od strane udruženja i asocijacija upitne relevantnosti, jasno je da je, osim navedenih u ovoj analizi, značajan broj lokalnih samouprava formirao komisije na ovaj ili sličan način, te bi analiziranje svake komisije moglo biti tema zasebne analize.

Zloupotrebe procesa projektnog sufinansiranja u 2023. godini i problematična raspodela sredstava

Kada je reč o zloupotrebama projektnog sufinansiranja u 2023. godini u delu raspodele sredstava medijima, važno je navesti da ove godine, kao što je bio slučaj sa netransparentnim formiranjem komisija, čak ni konkursi koje je raspisivalo Ministarstvo nisu prošli bez nezakonitosti i zloupotreba.

Naime, Ministarstvo je 2023. godine kasnilo i sa donošenjem Rešenja o raspodeli sredstava, te je čak mesec dana prekoračilo zakonski rok za objavljivanje ovog dokumenta koji iznosi 90 dana od dana zaključenja konkursa. Umesto da Rešenja o raspodeli objavi 11. jula, MIT je to uradio tek 11. avgusta 2023. godine.

Projektno sufinansiranje u 2023. godini obeležila je i nesvakidašnja odluka tadašnjeg ministra informisanja i telekomunikacija Mihaila Jovanovića da promeni ukupno 55 predloga komisija za sufinansiranje medijskih projekata na konkursu MIT-a, za šta je, kako je tada naveo u rešenjima o raspodeli, „imao diskreciono ovlašćenje“.

Tako je 10.740.000 od 310.000.000 dinara, koliko je bilo predviđeno i dodeljeno na svim konkursima zajedno, raspodeljeno drugačije nego što su predvidele komisije.

Predlozi komisija menjani su na pet od devet konkursa.

Najviše „intervencija“ bilo je u Rešenju o raspodeli sredstava na Konkursu za sufinansiranje projekata, organizovanja i učešća na stručnim, naučnim i prigodnim skupovima kao i unapređivanja profesionalnih i etičkih standarda u oblasti javnog informisanja, u kome je ministar izmenio čak 19 predloga komisija i 3.740.000 dinara raspodelio drugačije od predloga komisije.

Ministar je menjao i odluke komisije za konkurse za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskog sadržaja za televizije, novinske agencije i štampu, internet medije, kao i za medijske projekte koji se realizuju na Kosovu i Metohiji.

Za novinske agencije i štampu raspodeljeno je 42 miliona dinara za realizaciju 49 projekata. Ministar je na ovom konkursu izmenio 16 predloga komisije i 3.4 miliona dinara raspodelio drugačije nego što su komisije predložile.

Na konkursu za internet medije drugačije od predloga komisije preraspodeljeno je ukupno 2.300.000 dinara.

Za 77 medijskih projekata za televizije raspodeljeno je 75 miliona dinara. Ministar je izmenio šest predloga komisije i raspodelio 800 hiljada dinara drugačije nego što je predložila komisija.

Na Konkursu za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja koji se realizuju putem elektronskih medija čiji izdavači imaju sedišta na teritoriji AP Kosovo i Metohija raspodeljeno je 10 miliona dinara za 21 projekat. Od raspodeljenih 10 miliona, ministar je na ovom konkursu drugačije raspodelio 500.000 dinara.

Tadašnji ministar informisanja i telekomunikacija Mihailo Jovanovića nikada nije odgovorio da li je konsultovao komisije koje su odlučivale o raspodeli sredstava pre nego što je pojedinim projektima na konkursima Ministarstva menjao iznose koje su članovi komisija predložili.

Kako je tada objavljeno, ministar je menjao iznose „u skladu sa članom 25. stav 1. Zakona o javnom informisanju i medijima, na osnovu diskrecionog ovlašćenja“.

Ipak, 25. stav 1. ZJIM na koji se ministar pozvao u obrazloženju glasi: “Odluku o raspodeli sredstava donosi rukovodilac organa koji je raspisao konkurs, a na osnovu obrazloženog predloga komisije” i u njemu nije navedeno da ministar ima diskreciono pravo da obrazloženi predlog komisije menja.

Ovo nije prvi put da ministar informisanja menja iznose koje su predložile komisije zadužene za ocenjivanje medijskih projekata.

Odluke komisija o raspodeli sredstava je 2016. godine prvi put je menjao tadašnji ministar kulture i informisanja Ivan Tasovac. Iako je komisija za ocenjivanje medijskih projekata odlučila da novac dodeli Nezavisnom udruženju novinara Srbije, Nezavisnom društvu novinara Vojvodine i beogradskom Medija centru, tadašnji ministar odlučio je da ove projekte ne podrži. Manji iznos od onog koji je komisija predložila, po odluci Tasovca, tada su dobile novinske agencija Beta i Fonet, kao i portal Južne vesti i Siti marketing centar, dok su veći iznos od onog koji je predviđen odlukom komisije dobili portali Pištaljka i SeeCult.

Južne vesti su tužili Ministarstvo kulture i informisanja, a Upravni sud je naredne godine doneo presudu kojom je zbog povrede pravila postupka poništen deo Rešenja o raspodeli sredstava za

internet medije Ministarstva kulture i informisanja. Sud je, u presudi u koju je UNS imao uvid, Ministarstvu naložio da o tome ponovo odluči, kao i da Južnim vestima naknadi troškove upravnog spora u iznosu od 26.290 dinara.

Ministarstvo informisanja i telekomunikacija je 2023. godine raspisalo devet konkursa za sufinansiranje medijskih projekata za koje je izdvojeno 310 miliona dinara, što je isti iznos kao i godinu dana ranije. Za razliku od prethodnih godina, 2023. godine nije raspisan konkurs za medijski sadržaj u oblasti kulture, pa su tim novcem uvećana sredstva za ostalih devet konkursa.

Raspisani su konkursi za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja za radio, televiziju, internet, štampane medije i servise novinskih agencija, za elektronske medije čiji izdavači imaju sedište na teritoriji AP Kosovo i Metohija, za sadržaj namenjen osobama sa invaliditetom, proizvodnju sadržaja na jezicima nacionalnih manjina, proizvodnju sadržaja namenjenih pripadnicima srpskog naroda u zemljama regiona, kao i za projekte za unapređivanje profesionalnih i etičkih standarda.

Kada je reč o projektnom sufinansiranju u opštinama i gradovima, lokalni mediji suočavali su se mahom sa istim problemima kao i prethodnih godina. Kao što je već navedeno, slične ili identične komisije ocenjivale su projekte u različitim krajevima Srbije, isti mediji dobijali su, po nepisanom pravilu, novac u više lokalnih samouprava, i to često za iste projekte kako u istoj godini, tako i za iste projekte predložene nekoliko godina unazad.

Rumski mediji su, na primer, na konkursu svoje Opštine za sufinansiranje medijskih projekata, dobili ukupno 4.950.000 od opredeljenih 28 miliona dinara. Rekordnih 5/6 novca namenjenih medijima dodeljeno je provladinim izdavačima iz Pančeva, Sremske Mitrovice, Šida, Subotice, Novog Sada i Beograda.

Prekranjanje volje članova komisije, osim MIT-a, te godine praktikovalo je i Gradsko veće Opštine Mladenovac koje je izmenilo odluku Komisije za sufinansiranje medijskih projekata i uskratilo medije za pola miliona dinara. Komisija je ceo iznos od četiri miliona dinara, koliko je Mladenovac izdvojio za medije, dodelila podnosiocima projekata, a nakon odluke Opštinskog veća u budžet ove opštine vraćeno je 500 hiljada dinara. Opštinsko veće, kako je UNS-u tada rekla njegova

predstavница u komisiji Olivera Milošević⁷, nije je obavestilo, „a pretpostavljam ni ostale članove komisije, da je promenilo iznose dodeljenog novca kod skoro svih podnosilaca projekata“. „Mladenovačkoj vlasti se očitó nije dopalo kako je Komisija raspodelila novac za medije, pa su prepravili iznose onako kako su zamislili“⁸, rekla je tada Milošević i dodala da su na ovaj način pokazali nedopustiv stepen samovolje i zloupotrebe projektnog sufinansiranja.

Komisija za ocenu projekata na konkursu za sufinansiranje medija u Zrenjaninu raspodelila je ukupno sedam miliona dinara, od kojih je, kao i prethodnih godina, RTV Santos za dva projekta dobila najviše, čak polovinu ukupnih sredstava - 3,5 miliona dinara. Pedeset jedan odsto vlasništva RTV Santos je u rukama Televizije sporta i zdravlja SOS Kanal Plus iz Beograda, čiji je vlasnik kruševački biznismen Radoica Milosavljević, blizak Srpskoj naprednoj stranci. U predlogu raspodele je navedeno da se Novosadskoj televiziji dodeljuje 930.000 dinara, portalu Vojvođanski iz Subotice 810.000, listu „Zrenjanin“ 560.000, portalima ZR Klik 400.000 dinara, dok je Radio Klik 105 dobio 250.000 dinara, koliko i list Večernje novosti...

Sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti javnog informisanja na teritoriji Grada Bora u 2023. godini bilo je slično kao i tokom nekoliko prethodnih godina. Najviše novca dodeljeno je medijima čija se uloga svodi na promovisanje gradske vlasti Bora. Od predviđenih osam miliona dinara za sufinansiranje u 2023. godini, komisija je raspodelila 7,6 miliona. Ove godine najviše novca iz novčanika Borana, 1,5 miliona dinara (12,7 hiljada evra), otišlo je provladinoj televiziji Studio B za projekat “O svemu mi pričaj”.

I na somborskom konkursu primenjena je ista matrica. Od ukupno predviđenih 20 miliona dinara, po dva i po miliona na gradskom konkursu dobili su portal 025 koji deluje pod okriljem udruženja građana „Ja volim Sombor“, tada novoosnovani Radio Sombor, u vlasništvu NS Vid Media doo i TV Sombor. Po 2,4 miliona dinara su na konkursu dobili Televizija Fortuna, poznatija u javnosti kao K54 i Video kreativna tim – Milan Šveljo PR (novi izdavač Somborskih novina) sa portalom vojvodjanski.com. Ovaj portal dobio je još milion i po dinara za sadržaje koje će plasirati VTV

---

⁷ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/147119/go-mladenovc-preinacila-odluke-komisije-za-sufinansiranje-medija-i-uskratila-im-pola-miliona-dinara.html>, приступљено 25. 11. 2024. године

⁸ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/147119/go-mladenovc-preinacila-odluke-komisije-za-sufinansiranje-medija-i-uskratila-im-pola-miliona-dinara.html>, приступљено 25. 11. 2024. године

doo iz Subotice dok je Informativno propagandnom centru Kula doo je na konkursu dodeljeno milion dinara.

Milioni građana Pančeva dodeljeni su u 2023. godini beogradskim provladinim tabloidima, šampionima kršenja Kodeksa novinara Srbije. Grad Pančevo je 2023. godine finansirao čak tri tabloida koji gotovo svakodnevno krše Kodeks novinara Srbije. Reč je o „Informeru“, koji je dobio 600.000 dinara za štampano izdanje i 300.000 dinara za internet izdanje, tabloidu „Alo“ koji je dobio 900.000 dinara i portalu „Srpskog telegrafa“ – „Republika.rs“, kojem je dodeljeno 700.000 dinara.

Lokalni pančevački mediji koji objavljuju mahom promotivni medijski sadržaj, kao što su Pančevo Moj kraj, Start 013, Zdravo Pančevo, Starčevačke novine takođe su dobili novac na konkursu.

Pančevački novac je stigao i do beogradskog Studija B (preko produkcije Stela) i Večernjih novosti, te do novosadskog Dnevnika. Kao i prethodnih godina, najveći deo novca od 42 miliona koja su ove godine podeljena na medijskom konkursu, otišlo je u ruke produkcijama koje prave sadržaj za RTV Pančevo – 19,5 miliona dinara. RTV Pančevo se, prema informacijama sa njihovog sajta, finansira i iz budžeta Kovina, Kovačice, Vršca, Opova, Alibunara i Plandišta.

Miljenik članova konkursnih komisija širom južnog Banata, Open view, izdavač nekoliko portala među kojima su E-Pančevo, E-Vršac, E-Podunavlje 2023. godine na medijskom konkursu u Pančevu dobio je 3.550.000 dinara, za projekat „Pančevo kroz prizmu javnosti“, koji će biti realizovan na portalu E-Pančevo. Novac su dobili i u Kovinu za projekat „Javnost u Kovinu, Kovin u javnosti“, i to 1,45 miliona, dok je E-Vršac dobio novac u Vršcu – 3,6 miliona.

Na gradskom konkursu u Nišu, već po tradiciji, mediji Vidosava Vitka Radomirovića dobili su ukupno 33,7 od 69.5 miliona dinara. Projekat RTV Belle Amie-a, koji je dobio najviše, čak 20 miliona dinara, zove se “Grad Niš misli na građane”. Radio Belle Amie 1,7 miliona dobio je za projekat “Kaži, A!”. Radomirovićeve Narodne novine dobile su 12 miliona dinara za projekat „Uključi se!“.

TV Zona plus dobila je čak 15 miliona dinara za projekat “A be Niš”, dok je Kopernikus dobio 4,92 miliona dinara za projekat “Mirna i dostojanstvena starost”.

Od 25 miliona dinara, koliko se od novca građanki i građana Vranja izdvaja za sufinansiranje projekata medija koji uz finansijsku pomoć Grada žele da izveštavaju u interesu Vranjanaca, odnosno iz oblasti javnog informisanja, blizu 21 milion dinara dodeljen je dvema lokalnim televizijama i njihovim portalima – Radio televiziji Vranje i Televiziji Vranjska Plus.

Grad Pirot u 2023. godini namenio je 35,8 miliona dinara za finansiranje proizvodnje medijskog sadržaja, a polovinu tog novca (12.500.000 dinara) nakon raspisanog konkursa dobila je, gotovo po tradiciji, TV Pirot i to za sadržaje koji su godinama deo redovne programske šeme.

Najviši iznos koji se mogao dodeliti po projektu bio je 13 miliona dinara, a pola miliona manje dobila je, po predlogu Komisije, Televizija Pirot kruševačkog biznismena Radoice Milosavljevića. Ta televizija je novac dobila za projekat hronike regiona „Na dlanu“, emisiju koja i inače postoji u tom mediju i deo je redovne programske šeme, kako se navodi, već više od 20 godina. Takođe, 450.000 dinara je dobila još jedna televizija u Milosavljevićevom vlasništvu – TV Caribrod.

I druga pirotska televizija Pi Kanal dobila je novac za emisiju koja se godinama emituje na tom kanalu – „Boje grada“ i to 6,9 miliona dinara, a još 600.000 dinara dobila je za drugi projekat na svom sajtu.

Slična je raspodela bila i u Dimitrovgradu. Od skoro 14 miliona dinara, koliko je iz budžeta Opštine Dimitrovgrad izdvojeno za finansiranje medijskih sadržaja u 2023. godini, skoro 9 miliona dobila je Radio televizija Caribrod, takođe u vlasništvu Radoice Milosavljevića. Te godine 400.000 dinara dobila je i Televizija Pirot, još jedna televizija u vlasništvu Milosavljevića.

Komisija za ocenu projekata u oblasti javnog informisanja u Novom Pazaru predložila je Gradskom veću, koje je kasnije i donelo Rešenje o raspodeli, da u 2023. godini sa 46 miliona dinara sufinansira 19 medijskih projekata.

Ubedljivo najviše novca, kao i ranijih godina, dobila je regionalna Radio televizija Novi Pazar - čak 36,9 miliona dinara, što je 80 odsto ukupno opredeljenog novca za medijske projekte. Televiziji „Sandžak“, bliske Stranci pravde i pomirenja, namenjeno je dva miliona dinara, a Emedia grupi, osnivaču portala Indeksonlajn, 1,4 miliona dinara. Ostali mediji i produkcijske grupe, među kojima su i oni u vlasništvu zaposlenih u RTV Novi Pazar, dobili su od 200.000 do 750.000 dinara.

Od 108 prijavljenih medijskih projekata, Grad Beograd je u 2023. godini sa oko 85 miliona dinara podržao njih 33. Više od polovine novca pripalo je medijima koji, prema nalazima Saveta za štampu, kontinuirano krše novinarski Kodeks.

Kopernikus grupi, vlasnicima TV Prva i B92, pripalo je 20 miliona dinara iz gradskog budžeta. Kao i prethodnih godina, na gradskom konkursu za medijske projekte od javnog značaja, pojedinačno najviše novca dodeljeno je Televiziji Studio B. Podržani su projekti i televizija SOS kanal plus i Hepi.

Alo medija sistem doo Beograd dobio je 5 miliona dinara, „Srbija danas“ 3 miliona dinara, Medijska mreža doo 4.5 miliona dinara...

Uz tabloide, redovni dobitnici sredstava iz budžeta Grada Beograda su i široj javnosti gotovo nepoznati portali i produkcije poput Glasa nacije, Brenera, Humanog tima. Za te firme, Grad je ove godine izdvojio gotovo 10 miliona dinara. Prema zvaničnim registrima svi oni nemaju nijednog zaposlenog.

Iskustva kandidata relevantnih novinarskih i medijskih udruženja izabranih u komisije

S obzirom na već prikazan mali ukupni broj kandidata koji su u komisijama te 2023. godine izabrani na predlog novinarskih i medijskih udruženja, jasno je nezadovoljstvo najvećeg broja njih čitavim procesom, od izbora u komisije do uticaja na raspodelu sredstava.

Kako su najčešće birani u manjini, većina kandidata koje je te godine, na primer, imao UNS, navodili su ovom udruženju probleme sa kojima su se suočavali od kojih je najveći bio da njihova ocena projekata nije imala značajnog uticaja na samu raspodelu. Jedan deo njih tražio je, kao jedini mehanizam koji mu je bio na raspolaganju u ovakvim situacijama, da se u zapisnik sa sastanka komisije na kojem je odlučivano o raspodeli, navede njihovo „izdvojeno mišljenje“, čime su ograđivali od sporne raspodele.

Ovo je mehanizam koji su svojim predstavnicima savetovala i relevantna novinarska i medijska udruženja. Iako navedeno kao izdvojeno mišljenje, njihova ocena bila je u manjini, a novac je, po pravilu, bio raspodeljivan medijima, odnosno projektima medija, koje je predložila većina.

Oni su često bili nezadovoljni i činjenicom da se kao predstavnici relevantnih novinarskih i medijskih udruženja koja postoje decenijama i koja se svojim aktivnostima zalažu za profesionalno

novinarstvo i poboljšanje uslova u kojima novinari i mediji rade, ne uzimaju u obzir pri formiranju komisija, već da su prvi izbor jedinica lokalne samouprave novoformirana udruženja sa jasnom agendom i jedinom aktivnošću da predlažu članove komisija za ocenu medijskih projekata.

S obzirom na sve navedeno, kod koleginica i kolega koje je UNS predlagao, primetna je opravdana sumnja u ispravnost ovog procesa, ali i povećana upitnost opravdanosti učešća u ovakvom procesu, kao i zabrinutost za njegovu budućnost.

V Projektno sufinansiranje u 2024. godini

U 2024. godinu novinarska i medijska zajednica ušla je sa iščekivanjem šta će, odnosno koje će promene doneti novi Zakon o javnom informisanju i medijima - hoće li dodatno normiranje procesa projektnog sufinansiranja imati pozitivan efekat i kako će odlučivanje o projektima sa novim načinom ocenjivanja funkcionisati u praksi?

Sada, kada je i ovaj projektni ciklus završen, možemo sa žaljenjem reći da optimizam da će projektno sufinansiranje biti regulisano, postati fer i u skladu sa Zakonom o javnom informisanju i medijima, nije bio opravdan.

Pokazalo se ove godine da bodovanje kandidata za članove komisije ima ozbiljne manjkavosti kada je u pitanju tumačenje njihovih biografskih podataka. Pojedini kandidati imali su različit broj bodova u nekoliko lokalnih samouprava ili čak na konkursima MIT-a i Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje. Ovo je najčešće bila posledica različitog tumačenja dela biografije koji se odnosio na obuke i priznanja.

Sa druge strane, ideja o „žrebanju“ kada nekoliko kandidata ima isti broj bodova obesmišljena je jer su organi koji raspisuju konkurs dužni, po Zakonu, samo da sačine zapisnik o žrebanju, te se ispravnost ovog procesa u praksi ne može proveriti, ukoliko njemu nisu prisustvovali predloženi kandidati (što nije propisano kao obavezno).

Ocenjivanje projekata bodovanjem svake kategorije u predlogu projekta, takođe, nekada je u praksi dovodilo do apsurdnih situacija.

Analizirajući ocenjivanje velikog broja projekata, dobijenih na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Udruženje novinara Srbije (UNS) došlo je do podataka da se u velikom broju slučajeva dešavalo da isti članovi komisija, u različitim lokalnim samoupravama, istim medijima dodeljuju gotovo uvek maskimalni broj poena. Takođe, dešavalo se, a o tome će biti reči kasnije, da članovi komisije pojedinim podnosiocima daju u određenim kategorijama više bodova od maksimalno predviđenog broja za tu kategoriju!

Kada je reč o novini u ZJIM koja se odnosi na uzimanje u obzir odluka Saveta za štampu pri oceni projekata, generalna sekretarka Saveta za štampu Gordana Novaković je konstatovala da ovaj deo Zakona nije uticao na to da se broj žalbi Komisiji za žalbe Saveta za štampu poveća⁹.

ZJIM u članu 24. predviđa da se projekat ocenjuje, između ostalog, prema meri u kojoj se medij putem koga će biti realizovan projekat pridržava profesionalnih i etičkih standarda. Ova mera, navodi se u ZJIM, dokazuje se pribavljanjem podataka od Saveta za štampu da u godini koja prethodi konkursu nije donet akt ovog samoregulatornog tela - za štampane i onlajn medije, a kojima je utvrđeno da je konkretni medij prekršio Kodeks novinara Srbije.

Ako je mera izrečena, precizira se, uzima se u obzir težina povrede i broj izrečenih mera, kao i ponašanje nakon izrečene mere, što se takođe dokazuje na osnovu podataka nadležnog samoregulatornog tela.

Pravilnik o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja, usvojen nakon usvajanja ZJIM, propisao je da se projekti ocenjuju u skladu sa bodovnom listom, a kada je reč konkretno o ocenama u vezi sa merama Saveta za štampu, projekti mogu dobiti od 0 do 15 poena (0 - izrečena mera nije objavljena, 5 - izrečeno više mera koje su objavljene, 10 - izrečena mera objavljena i nije ponovljena, 15 - nije izrečena mera).

Od državnih organa, odnosno organa lokalne samouprave koji raspisuju konkurse za projektno sufinansiranje proizvodnje medijskih sadržaja, Savet poslednjih nekoliko godina dobija godišnje između 70 i 90 zahteva za informacijom da li su mediji koji su se prijavili na konkurs kršili Kodeks novinara Srbije.

---

⁹ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/162416/bodovanje-medijskih-projekata-na-osnovu-izrecenih-mera-saveta-za-stampu-nije-uticalo-na-broj-zalbi-podnetih-ovom-samoregulatornom-telu.html>, приступљено 29.11.2024. године

„Ove godine smo dobili 73, prošle 80 zahteva lokalnih samouprava, ali je broj medija za koje se traže podaci manji - 854 ove godine, a 1409 prošle“, rekla je Novaković za UNS 2024. godine.

Ona je rekla da joj je poznato da je „Ministarstvo uputilo predstavnike lokalnih samouprava da podatke mogu da uzimaju sa sajta Saveta za štampu, odnosno da ne moraju da nam šalju zahteve, ali, nemam nikakvu informaciju da li i koliko često to rade“.

Savet, kako je rekla, „nema nikakav uvid u bodovanje“. „Mi nemamo ni informacije o tome ko je sve raspisao konkurs. Takođe, kao što sam navela, neki od njih sigurno uzimaju informacije sa sajta, a ne traže ih od nas“, rekla je Novaković.

S obzirom na to da ih Zakon obavezuje da raspišu konkurs, pojedine lokalne samouprave dosetile su se još jednog načina kako da ga zaobiđu.

Opština Žabari, na primer, raspisala je konkurs u skladu sa zakonom ali ga nije sprovela do kraja – nije odabrala članove komisija i nije raspodelila novac. Ovaj problem niko nije zakonksi pratio, nije proveravao, pa ni kažnjavao. Jedino što je Ministarstvo informisanja i telekomunikacija pratilo tokom ove godine bila obaveza raspisivanja konkursa. Ipak, ni to u ovom prvom ciklusu, odnosno u 2024. godini, nije kažnjavalo, i pored zahteva novinarskih udruženja da MIT primeni ZJIM i pokrene prekršajne postupke.

Opština Žabari raspisala je 1. marta 2024. godine konkurs za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja. Iako je rok za donošenje Rešenja o raspodeli sredstava po ovom konkursu istekao 18. juna (90 dana od dana zaključenja konkursa), do kraja godine, više od pet meseci kasnije, opredeljenih milion dinara za ovu namenu nije raspodeljeno medijima.

Raspisani konkursi u 2024. godini

Prvi put od uvođenja projektnog sufinansiranja u Srbiji, po UNS-ovoj evidenciji¹⁰, 2024. godine sve jedinice lokalne samouprave (osim većine gradskih opština, koje nemaju tu obavezu), raspisale su konkurse za sufinansiranje proizvodnje medijskih sadržaja u oblasti javnog informisanja – njih 149.

---

¹⁰ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/165484/vise-od-50-lokalnih-samouprava-medijske-konkurse-raspisalo-nakon-zakonskog-roka-da-li-je-ministarstvo-nesto-preduzelo.html>, приступљено 28. 11. 2024. године

I podaci MIT-a¹¹ potvrđuju da su sve opštine i gradovi koji imaju takvu obavezu (sve osim gradskih opština) raspisale konkurse.

Kašnjenje sa formiranjem vlasti zbog izbora održanih u decembru 2023. godine i funkcionisanje sa privremenim (umanjenim) budžetom bilo je opravdanje velikom broju lokalnih samouprava da konkurse za projektno sufinansiranje 2024. godine, iako to Zakon nalaže, ne raspišu do 1. marta. Za to nisu snosile nikakve posledice.

Po podacima UNS-a, 51 lokalna samouprava konkurse za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja u 2024. godini raspisala je nakon zakonskog roka, odnosno 1. marta te godine¹². Ministar informisanja i telekomunikacija nikada nije odgovorio na pitanje UNS-a šta će i da li će nešto povodom toga preduzeti, a u skladu sa ZJIM.

Drastično smanjenje novca za medijske projekte u 2024. godini

Možda najupečatljiviji trend koji se javio u 2024. godini je drastično smanjivanje novca za projektno sufinansiranje medija u odnosu na prethodne godine.

Veliki broj lokalnih samouprava je više od 10 puta umanjio novac koji je 2024. godine u odnosu na prethodnu godinu izdvojio za medije. Preciznije, izdvojile su tek desetinu novca u odnosu na lane.

Oko polovine njih, ostatak do prošlogodišnjeg iznosa „prebacili“ su na „Usluge po ugovoru“, odnosno na javne nabavke, koje su direktno suprotne ideji projektnog sufinansiranja i fer takmičenja za dobijanje novca za proizvodnju medijskog sadržaja. Druga polovina je novac, ranije opredeljivan za projektno sufinansiranje, jednostavno umanjila, prebacivši ga na druge budžetske linije koje nemaju veze sa ostvarivanjem javnog interesa u oblasti javnog informisanja.

Veliki broj lokalnih samouprava je zbog lokalnih izbora održanih u decembru 2023. godine, tokom prvog kvartala, a pojedine i duže, bio na privremenom finansiranju, odnosno imalo je privremeni (umanjen) budžet.

---

¹¹ <https://mit.gov.rs/tekst/10815/analyze.php>, приступљено 29. 11. 2024. године

¹² <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/165484/vise-od-50-lokalnih-samouprava-medijske-konkurse-raspisalo-nakon-zakonskog-roka-da-li-je-ministarstvo-nesto-preduzelo.html>, приступљено 28. 11. 2024. године

U 2024. godini, po podacima Udruženja novinara Srbije¹³, budžetima na državnom, pokrajinskom i lokalnom nivou za projektno sufinansiranje medija opredeljeno je 1.409.686.500 dinara. To je oko 600 miliona dinara manje nego godinu dana ranije.

Ako uzmemo u obzir, kako je i ranije napisano, da je konkurse 2024. godine raspisalo više lokalnih samouprava nego godinu ranije, 149 u odnosu na 137, uporednom analizom izdvajanja dolazi se do zaključka o drastičnom padu opredeljenog novca za ove namene.

U analizi Ministarstva navodi se da je ove godine za medije iz budžeta na svim novoima vlasti izdvojeno 1.886.336.500 dinara, u šta su uračunata i pojedinačna davanja na republičkom i pokrajinskom nivou, kao i subvencije novinama koje objavljuju informacije na jezicima nacionalnih manjina, odnosno štampanim medijima čiji su osnivači nacionalni saveti¹⁴.

Po takvoj računici Ministarstva, prethodne godine je bilo izdvojeno ukupno 2.505.018.620 dinara, što je takođe, kao i po evidenciji UNS-a, razlika od oko 600 miliona dinara (618.687.120 dinara) u izdvojenom novcu u odnosu na prethodnu godinu.

Po evidenciji i istraživanju Poslovnog udruženja „Lokal pres“, kroz konkurse za projektno sufinansiranje lokalnih medija u Srbiji, od opredeljenih 1,6 milijardi dinara u ovoj godini, podeljeno je svega 930 miliona dinara, odnosno 58 odsto.

Istraživanje „Lokal presa“ pokazalo je da je samo 30 odsto lokalnih samouprava izdvojilo sredstva za sufinansiranje medija u visini planiranih sredstava lokalnim budžetima.

Prema tom istraživanju, 26 odsto lokalnih samouprava je izdvojilo do 20 odsto planiranih sredstava, dok su ostale raspodelile između 20 i 50 odsto.

Kada je reč o dinamici dodeljivanja sredstava za sufinansiranje, kako navodi "Lokal pres", 51,6 odsto dodeljeno je od januara do septembra ove godine, dok je ostatak od 48,4 odsto dodeljen u naredna dva meseca¹⁵.

---

¹³ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/165075/najdrasticniji-pad-od-2015-godine-za-medije-ove-godine-skoro-600-miliona-dinara-manje-nego-prethodne.html>, pristupljeno 27. 11. 2024. године

¹⁴ <https://mit.gov.rs/tekst/10815/analize.php>, pristupljeno 29. 11. 2024. године

¹⁵ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/lokal-pres-kroz-sufinansiranje-lokalnim-medijima-podeljeno-58-odsto-planiranih-sredstava/>, pristupljeno 29. 11. 2024. године

Analizom budžeta lokalnih samouprava, UNS je u avgustu 2024. godine utvrdio da je njih 44 na do tada raspisanim konkursima za sufinansiranje medijskih projekata, izdvojilo značajno manje novca nego prethodnih godina, a da je od toga 15 gradova i opština budžetom drastično umanjilo iznos sredstva za medije, dok je deset lokalnih samouprava opredelilo približan iznos za medije kao lane, ali je najveći deo novca sa projektnog sufinansiranja preusmerilo na poziciju „Usluge po ugovoru“.

Među lokalnim samoupravama koje su budžetom ove godine predvidele manji iznos za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja nego prethodne je Novi Sad. Ovaj grad je, kako piše u Odluci o budžetu, za medije izdvojio 13.191.000 dinara, dok je prošle godine opredelio čak 86.400.000 za ovu namenu.

Na pitanje UNS-a zbog čega je budžet za medijske projekte drastično umanjen, kao i da li je novac koji je prošle godine bio namenjen medijima ove godine preusmeren na drugu budžetsku poziciju i koju, iz Grada Novog Sada su odgovorili da je odluka da ovogodišnja suma bude manja doneta iz više razloga, usled novih procedura, obrazaca i obaveza sa kratkim rokovima za lokalnu samoupravu, ali i za podnosiocje projekata.

„Novi Zakon o informisanju donet je krajem 2023. godine, a da se nije znalo da li će se podzakonski akti doneti do konačnog zakonskog roka za raspisivanje konkursa, što je rezultiralo u donošenju odluke da se u prvom konkursnom ciklusu opredele značajno manja sredstva, a da se u drugom delu godine, kada se sve procedure ustanove, opredele sredstva u skladu sa realnim budžetskim mogućnostima“, objasnili su iz Grada Novog Sada. Ipak, do kraja godine ovaj Grad nije raspisao drugi konkurs, odnosno opredelio dodatna sredstva za medijske projekte.

Novac namenjen unapređivanju javnog interesa u oblasti javnog informisanja u odnosu na 2023. godinu značajno su umanjili i gradovi Pančevo i Vršac, kao i opštine Ada i Žabalj.

Deset lokalnih samouprava, koje su na konkurisima raspisanim do avgusta 2024. godine izdvojile upola ili više nego upola manje novca nego lane, su iznos namenjen projektnom sufinansiranju ove godine preusmerile na tzv. „Usluge po ugovoru“ i tako našle način da „zaobiđu“ novi Zakon o javnom informisanju i medijima.

U pitanju su gradovi Kikinda, Zrenjanin i Sombor opštine Apatin, Stara Pazova, Beočin, Krupanj, Mali Zvornik, Novi Kneževac i Crna Trava.

Opštine Malo Crniće, Arilje, Nova Crnja, Kosjerić, Bogatić, Trstenik, Osečina, Bačka Topola, Bajina Bašta, Obrenovac i gradovi Požega, Loznica, Kruševac i Sremski Karlovci su budžetom za medijske projekte predvideli približan iznos prošlogodišnjem.

Ipak, na do sada raspisanim konkursima u ovim lokalnim samoupravama, iznos opredeljen za medijske projekte značajno je manji od onog predviđenog budžetom. Do kraja godine one nisu raspisale drugi konkurs kako bi sav opredeljen novac i raspodelile medijima.

Konkurs koji je raspisala Gradska opština Mladenovac je u međuvremenu poništen, dok iz odluka o budžetu opština Mali Idoš i Temerin nije jasno na koji način je predviđena raspodela novca za medijske projekte.

Opštine Nova Varoš i Prijepolje namenile su iznos približan prošlogodišnjem za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja, ali nije precizirano da li su sva sredstva namenjena za projektno sufinansiranje ili i za usluge po ugovoru. Inače, na konkursima i u ovim opštinama raspodeljeno je značajno manje sredstava od ukupnog iznosa namenjenog medijima.

Analizom urađenom u septembru 2024. godine, UNS je došao do podataka da je još osam lokalnih samouprava, koje su u međuvremenu raspisale konkurse, izdvojilo značajno manje novca za medijske projekte nego lane¹⁶ - to su opštine Kovačica, Opovo, Inđija, Bač, Kovin, Plandište, Alibunar i Rekovac.

U Opovu je za medije 2024. godine izdvojeno 800 hiljada dinara, što je deset puta manje novca u odnosu na prošlu godinu. Ovakav trend smanjenja novca za medije zabeležen je u opštinama Kovin i Alibunar.

Ove lokalne samopurave za sufinansiranje medijskih projekata izdvojile su milion dinara, što je takođe deset puta manje novca nego lane, kada je za medijske projekte bilo izdvojeno 10 miliona dinara.

I u opštinama Bač, Plandište i Inđija primetan je trend smanjenja novca za medije.

---

¹⁶ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/163470/jos-osam-opstina-izdvojilo-znacajno-manje-novca-za-medijske-projekte-nego-lane.html>, приступљено 28.11.2014. године

Bač je ove godine izdvojio 500 hiljada dinara, dok je prošle godine iz budžeta ove opštine izdvojeno 5.197.500 dinara. U Plandištu i Inđiji ove godine opredeljeno je 9 puta manje novca nego godinu ranije.

U Plandištu je za medije izdvojeno milion dinara, dok je prošle godine medijima pripalo 9 miliona 500 hiljada dinara.

Inđija je za medije opredelila 2 miliona i 815 hiljada dinara. Prošle godine je za ovu svrhu izdvojeno 26 miliona dinara.

Takođe, jedanaest puta manje novca za medije izdvojeno je i u opštini Rekovac – 200 hiljada dinara. Za istu svrhu, prošle godine je opredeljeno 2 miliona 200 hiljada dinara.

Među opštinama koje su raspisale konkurse, drastično umanjenje novca za medije u odnosu na lane zabeleženo je u Kovačici. U ovogodišnjem Konkursu opštine Kovačica navodi se da je za sufinansiranje medijskih projekata izdvojeno milion dinara. Prošle godine za istu namenu, opredeljeno je 23 miliona 500 hiljada dinara.

Izbor članova komisija

Kada je reč o formiranju komisija, ocenjivanju projekata i raspodeli sredstava, zloupotrebe u ovim segmetnima procesa projektnog sufinansiranja ni ove godine nisu izostale. Uhodani sistem dodeljivanja novca projektima miljenika članova konkursnih komisija, samo je detaljnije razrađen putem novog sistema ocenjivanja projekata.

Ono što je obeležilo 2024. godinu, kada je reč o formiranju komisija, sasvim sigurno je još vidljiviji trend imenovanja predstavnika udruženja upitne relevantnosti u komisije.

Ove godine, od 493 izabrana člana komisije, po podacima iz UNS-ove baze finansiranjemedija.rs¹⁷, na predlog novinarskih i medijskih udruženja izabrano je njih 74.

Ako se uzme u obzir da je u 2024. godini veći broj jedinica lokalne samouprave raspisao konkurse nego prethodne (149 u odnosu na 137), odnosno da je samim tim bilo i više komisija, dolazi se do podatka da je trend u velikoj meri nastavljen (svega oko 15 odsto članova komisije bilo je iz relevantnih udruženja, u odnosu na oko 10 prošlogodišnjih).

---

¹⁷ <https://finansiranjemedija.rs>

Kao i prethodne godine, predug je niz jedinica lokalne samouprave u kojima uopšte nije bilo predstavnika relevantnih novinarskih i medijskih udruženja, ili su bili u manjini.

Kada se analiziraju reakcije novinarskih i medijskih udruženja, kao i njihove analize projektnog ciklusa u 2024. godini, dolazi se do zaključka da su pratila i analizirala proces, ali da se smanjio broj reakcija na zloupotrebe od strane relevantnih medijskih i novinarskih udruženja. Ovo može biti posledica dugogodišnjeg ignorisanja vlasti da reaguju na uočene i predložene nepravilnosti koje su ova udruženja beležila i objavljivala ali postepeno povlačenje udruženja zbog nepostojanja mehanizma kojim bi se nešto promenilo u toku samog procesa. I pored toga, sva ova udruženja i dalje su aktivno radila na izmenama medijskih zakona, jer je to bio jedini način na koji su na neki način mogli da utiču na regulisanje ove oblasti.

Ipak, i pored sveg tog truda, vlasti na lokalnu i dalje pronalaze načine kako da sredstva raspodele po svojoj želji.

Jedan od najvećih, otkrivenih, slučajeva zloupotrebe u ovoj godini je slučaj sukoba interesa i nezakonitog ocenjivanja koje se desilo na konkursu Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje. Naime, kako je UNS pisao nekoliko puta, na ovom konkursu 4.950.000 dinara dobila je Zadruga medijskih i kulturnih stvaralaca Medijkult Novi Sad, za projekat „Video podcast: Novosadski razgovori“, a medij koji je naveden u Rešenju kao medij preko kojeg će biti emitovan sadržaj je „Vojvođanski novinar“¹⁸.

Izdavač „Vojvođanskog novinara“ je Društvo novinara Vojvodine (DNV), registrovano na istoj adresi kao i Zadruga koja je nosilac projekta, a u komisiji koja je odlučivala o dodeli novca bila je i Biljana Ratković Njegovan, izabrana na predlog tog istog Društva novinara Vojvodine. Istovremeno, Biljana Ratković Njegovan je u vreme ocene projekata bila i operativni urednik portala „Vojvođanski novinar“. Nakon pisanja UNS-a, ona je izbrisana iz impresuma portala.

V.d. predsednika Zadruge, nosioca projekta, je Mladen Bulut, jedan od novinara iz impresuma sa portala Vojvođanski novinar. Bulut je i bivši predsednik Društva novinara Vojvodine. U sastavu komisije, već viđen sastav predstavnika udruženja - Biljana Ratković Njegovan, profesorka na

---

¹⁸ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/162157/sukob-interesa-u-odlucivanju-na-medijskom-konkursu-u-ap-vojvodini--društvo-novinar-vojvodine-samo-sebi-dodelilo-skoro-5-miliona-dinara.html>, приступљено 29. 11.2024. године

Fakultetu tehničkih nauka, na predlog Društva novinara Vojvodine, Miodrag Miljković, na predlog Društva novinara Niša i samostalno prijavljen član Branislav Sančanin.

Naknadnim analiziranjem projekta i načina ocenjivanja, UNS je došao i do zaključka da je, iako se u kategoriji u kojoj se ocenjuje dostupnost medijskog sadržaja ciljnoj grupi može dati najviše 10 bodova, podnosilac projekta, Zadruga „Medijakult“ od članova komisije na ovogodišnjem medijskom konkursu Pokrajinskog sekretarijata Branka Sančanina i Biljane Ratković Njegovan dobio 15, dok je od Miodraga Miljkovića dobio 20 poena¹⁹. Nakon pisanja o tome, komisija je po nalogu Pokrajinske sekretarke, ponovo ocenjivala projekte. Pokrajinski sekretarijat objavio je tada na sajtu samo ukupan broj poena koji su na ponovljenom ocenjivanju projektu dodelili članovi komisije, ali ne i kako su oni po kategorijama ocenjivali, pa se tek naknadnom analizom čitavog procesa i u dokumentima koje UNS dobio na osnovu Zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, moglo videti da su članovi komisije naknadno bodovali projekte po slovu Zakona, odnosno da su u kategorijama gde su prethodno dodelili više bodova od mogućeg, smanjili broj, ali i da su zato u drugim kategorijama povećali broj bodova za isto toliko, tako da je konačan broj bodova ostao isti, kao i rang lista sa dodeljenim novcem projektima.

Tadašnji v.d. pomoćnika Pokrajinske sekretarke za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama bio je sadašnji v.d. pomoćnika ministra za informisanje - Dragan Traparić. On je, inače, baš na predlog Društva novinara Vojvodine bio imenovan za člana Radne grupe za izradu Zakona o javnim medijskim servisima.

U glavnom gradu i ove godine ocena projekata kao i prethodne. Tročlanu komisiju koja je donela odluku koji projekti će biti podržani u Gradu Beogradu činili su Jasmina Mijailović, na predlog udruženja ComNet, Petar Kočić, na predlog Društva novinara Vojvodine i (ponovo, kao i godinu pre) Biljana Ratković Njegovan, kao nezavisni stručnjak za medije (već je navedena povezanost Biljane Ratković Njegovan sa Društvom novinara Vojvodine, tako da se može tumačiti da je ovo udruženje praktično imalo dva svoja predstavnika u komisiji). I ove godine raspodela sredstava u Beogradu išla je na ruku provladinim medijima, pre svega, tradicionalno Studiju B, ali i tabloidima Alo-u, Informeru, Telegrafu...

---

¹⁹ <https://www.uns.org.rs/desk/UNS-news/162157/sukob-interesa-u-odlucivanju-na-medijskom-konkursu-u-ap-vojvodini--drustvo-novinara-vojvodine-samo-sebi-dodelilo-skoro-5-miliona-dinara.html>, приступљено 29. 11.2024. године

„Budući da je bilo četiri kandidata sa maksimalnim brojem bodova u konkurenciji među nezavisnim stručnjacima, žrebom je odlučeno da Biljana Ratković Njegovan bude izabrana, piše u obrazloženju Rešenja o imenovanju članova komisije. Pored Ratković Njegovan, maksimalan broj bodova imali su Branislav Sančanin, Saša Mirković i Rade Veljanovski.“²⁰ U ovom slučaju naročito je došao do izražaja problem sa nepostojanjem mehanizma kontrole ispravnosti „žrebanja“.

Sporna je bila i raspodela sredstava u Novom Pazaru. Tako su na prvom konkursu, kada je najveći deo novca, kao i prethodnih godina, dobio RTV Novi Pazar, u komisiji koja je o tome odlučivala, bili Željko Dulanović na predlog Udruženja medija i medijskih radnika, Edib Honić na predlog UNS-a, Slobodan Đurić na predlog Udruženja sportskih novinara Srbije, Muharem Mutabdžija na predlog Lokal Presa i Vojkan Ristić, samostalno prijavljen. Iako su u ovoj komisiji bila čak dva člana relevantnih novinarskih i medijskih udruženja, evidentno je da su u komisiji od pet članova oni opet bili u manjini. Nakon raspodele novca određen broj medija, nezadovoljan odlukom komisije, vratio je sredstva, pa je Grad raspisao novi konkurs i tada novac raspodelio u velikoj meri tim istim medijima. Drugi put sastav komisije bio je identičan.

I u Vranju ponovo, kao i 2023. godine, novac su dobili lokalni mediji bliski vlasti. Ove godine u komisiju su bili izabrani, pored Slobodana Radičevića iz UNS-a, Miodrag Miljković na predlog Društva novinara Niša i Valentina Zlatanović Marković - teoretičar/analitičar/praktičar iz oblasti medija.

Medijsku komisiju za ocenu projekata u Subotici ove godine činili su Jamina Mijajlović, na predlog Udruženja elektronskih medija UEM ComNet, zatim Petar Kočić, na predlog Društva novinara Vojvodine (DNV), i Dragan Đukanović, nezavisni medijski stručnjak, samostalno prijavljen. Najviše novca, 1,2 miliona dinara, ova komisija je dodelila Novim subotičkim novinama.

Komisiju u Nišu i ove godine činili su mahom predstavnici udruženja upitne relevantnosti, Petar Kočić - Društvo novinara Vojvodine, Miloš Rajković - PROUNS i Osman Balić - samostalni

---

²⁰ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/grad-beograd-nastavlja-da-sufinansira-prorezimske-medije/>,
приступљено 29.11.2024. године

kandidat. I, tradicionalno, i ove godine najviše novca u Nišu dobili su projekti televizija RTV Belle amie i TV Zona plus.

I u Pančevu, po oprobanom receptu, članovi komisije bili su Vladan Stefanović, teoretičar/analitičar/praktičar iz oblasti medija, Mladen Bulut na predlog Društva novinara Vojvodine i Mara Skendžić Reljić iz Udruženja elektronskih medija "ComNet". Važno je ovde napomenuti da je Vladan Stefanović, u ovoj komisiji izabran kao nezavisni medijski stručnjak, inače osnivač ComNet-a (ali i Asocijacije radio-televizija Srbije koja se poslednjih godina sve češće pojavljuje u konkursnim komisijama kao predlagač kandidata). Kao i u slučaju Beograda, može se konstatovati da su i u komisiji Pančeva dva člana deo jedne asocijacije, u ovom slučaju ComNet-a.

Većinu članova komisije već poznata lica imala su i u Zrenjaninu (Dragan Đukanović - Društvo novinara Vojvodine, Jelena Crnogorac - Udruženje elektronskih medija "ComNet" i Jasmina Mijajlović - samostalna prijava), Boru (Violeta Jovanov Peštanac - Društvo novinara Vojvodine, Aleksandar Simić - Udruženje elektronskih medija "ComNet" , Vladan Stefanović - samostalna prijava (osnivač ComNet-a, prim.aut.)), Dimitrovgradu (Miodrag Miljković - Društvo novinara Niša, Aleksandar Stanojević - Strukovna asocijacija novinara Srbije, Slavoljub Ristić - samostalna kandidatura)...

Zloupotrebe procesa projektnog sufinansiranja u 2024. godini i problematična raspodela sredstava

Kako je formiranje komisija u 2024. godini pratilo trend iz prethodne godine, tako se i raspodela sredstava obavljala u istom pravcu - praksa dodeljivanja većine novca provladinim medijima nastavljena je i u ovoj godini.

Grad Beograd raspodelio je ove godine 75.000.000 dinara. Za taj novac sufinansirao je ukupno 33 projekta. Ni ove godine nije bilo „iznenađenja“ pa je najveći deo sredstava otišao medijima koji su novac na medijskom konkursu glavnog grada dobijali i prethodnih godina.

„Studio B dobio je najviše novca, ukupno 12 miliona dinara za tri projekta. Insajder tim, izdavač Informera, zajedno sa svojom ćerkom firmom Info it media dobio je 9 miliona, dok treće mesto

dele Alo sa ćerkom firmom „Bizmedia“ i Medijska mreža (Srpski telegraf) koji su dobili po 7 miliona dinara. Firma „Internet group“, izdavač portala Telegraf.rs, dobila je 5,5 miliona dinara, a po 5 miliona dobili su Novosti, Srbija danas i Tačno doo. Agencija News media team ove godine mora da se zadovolji sa 3 miliona dinara, agencija EGZA sa 2.5 miliona, a Media infoplanet i Digital universe sa po 2 miliona dinara.“²¹.

Većina ovih medija drastično i kontinuirano krši Kodeks novinara Srbije. Naime, prema podacima Saveta za štampu, Alo je prekršio Kodeks novinara Srbije 12 puta u poslednjih godinu dana, Informer pet puta, Srpski telegraf i Novosti po četiri puta, a portal Telegraf.rs jednom.

Grad Novi Pazar raspisao je ove godine dva konkursa. Odluka komisije, koja je ocenjivala projekte na prvom ovogodišnjem konkursu izazvala je negodovanja i šest medija je odbilo da primi novac za proizvodnju medijskog sadržaja. Komisija je 39 miliona dinara rasporedila na 15 medijskih projekata.

Očekivano, i ove godine najviše sredstava dodeljeno je RTV Novi Pazar, koja je, za jedan projekat dobila 32,25 miliona dinara ili više od 80 odsto od ukupno izdvojene sume iz gradske kase, a ostalih 6,75 miliona raspoređeno je na ostalih 14 projekata. U RTV Novi Pazar “slilo” se još 800 hiljada dinara, jer je Komisija odlučila da po 200 hiljada dinara dobiju četiri udruženja čiji su vlasnici novinari u ovom mediju.

Zbog činjenice da se na konkursima za sufinansiranje medijskih projekata, godinama, ponavlja ista situacija i da najviše sredstava dobija ova medijska kuća, koja je i po istraživanjima BIRN-a apsolutni rekorder u Srbiji po dobijenim sredstvima iz lokalnih samouprava i Ministarstva informisanja i telekomunikacija, da se sredstva nepravedno i neravnomerno dodeljuju i favorizuje jedan medij, šest novopazarskih medija je odbilo da primi novac. Njima je odlukom komisije bilo ukupno opredeljeno 3,5 miliona dinara.

Na drugom ovogodišnjem konkursu, iz gradskog budžeta opredeljeno je 6,6 miliona dinara i ta sredstva su raspodeljena na devet projekata, a najviše novca je dobilo šest novopazarskih medijskih kuća koje su na prethodnom konkursu vratile dobijena sredstva.

---

²¹ <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/grad-beograd-nastavlja-da-sufinansira-prorezimske-medije/>,
приступљено 29.11.2024. године

Od 30 miliona dinara, koliko je od novca građana ove godine opredeljeno za sufinansiranje projekata u Vranju, čak 27,7 miliona dinara dodeljeno je propagandnim glasilima. Najviše novca dobile su televizije istog vlasnika, bliskog vlasti, Zorana Veličkovića iz Vranja - RTV Vranje i TV Bujanovac.

Komisija u Subotici raspoloživih 4,6 miliona dinara (u odnosu na godinu pre kada je bilo deset puta više novca za ovu namenu – 44,1 milion dinara) raspodelila je na osam medijskih projekata od 16 pristiglih. Najviše novca, 1,2 miliona komisija je dodelila Novim subotičkim novinama za projekat „I selo živi II“, a Fondacija „Panonija“ je za tri projekta – „Subotica – prestonica secesije i turizma u severnoj Bačkoj“, „Tradicije, kulture i ukusi – sve što nas povezuje“ i „Sportski život Subotice“ – dobila ukupno 900.000 dinara, dok je Snoma d.o.o. za marketing Subotica dobila 410.000 dinara. Ostali podnosioci dobili su podršku između 100.000 i 400.000 dinara.

U Nišu, i ove godine, od opredeljenih 85 miliona dinara, najviše novca dobili su projekti provladinih televizija RTV Belle amie (19.900.000 dinara) i TV Zona plus (17.900.000 dinara). „Narodne novine Niš“ ove godine dobile su 16.000.000 dinara, Niška televizija čak 13.000.000 dinara, Kopernikus 6 miliona. Svi ostali projekti dobili su značajno manje novca, od 1.200.000 dinara do 100.000 dinara koliko je dobio Sindikat novinara Srbije (SINOS).

Grad Pančevo je ove godine umanjio opredeljena sredstva za 10 puta, pa je tako umesto prošlogodišnja 42 miliona, ove godine za projektno sufinansiranje medija izdvojio svega 4.200.000 dinara. I ove godine, značajna sredstva, u odnosu na iznos opredeljenih sredstava, otišla su medijima koje ovaj grad redovno kroz projekte sufinansira. Tako je 3.550.000 dinara dobio Open View iz Vršca, 1.500.000 dinara Agencija za konsalting, marketing i posredovanje u prometu "Global media", Pančevo, PR Violeta Peštanac, beogradski mediji - Kompanija Novosti, Studio B, tabloidi Informer, Alo, portal republika.rs, zatim Info It media, Radio Pančevo (5 miliona dinara) i naravno, rekorder, TV Pančevo - 14.500.000 dinara.

U Zrenjaninu su takođe u odnosu na godinu pre umanjena sredstva namenjena medijskim projektima, pa je tako ove godine umesto 7 miliona koliko je bilo opredeljeno 2023. godine, komisiji na raspolaganju bilo svega 2.500.000 dinara. I kao i prethodne godine, najveći deo kolača, 500.000 dinara dobila je TV Santos.

Dimitrovgrad je opet najveći deo novca opredelio za RTV Caribrod. Ova radio-televizija za dva projekta (na radiju i televiziji) ukupno je dobila 9.300.000 dinara od opredeljenih 15.500.000 dinara. Novac su, između ostalih dobili i RTV Pirot (800.000 dinara), TV Zona Plus (500.000), kao i internet portal Radio Far (1.500.000 dinara).

Iskustva kandidata relevantnih novinarskih i medijskih udruženja izabranih u komisije

Kao što su i diskutabilne odluke organa koji formiraju komisije, ali i odluke samih komisija u svim etapama procesa projektnog sufinansiranja u 2024. godini nastavila trend iz 2023. godine, samo ga dodatno „usavršavajući“, tako je i sa iskustvima članova komisija izabranih na predlog novinarskih i medijskih udruženja.

Oni su i ove godine u najvećoj meri jasno izražavali nezadovoljstvo čitavim procesom.

Naročito su bili ogorčeni, pokazali su razgovori UNS-a sa njihovim predstavnicima, načinima i proizvoljnošću bodovanja kandidata od strane jedinica lokalnih samouprava. Smatrali su da je različitim bodovanjem istih biografija od strane različitih lokalnih samouprava jasno pokazano kako one same mogu kontrolisati i usmeravati proces formiranja komisija, pa samim tim i raspodelu sredstva.

Kandidati su najčešće isticali neophodnost da biografije budu bodovane „na jednom mestu, centralno“, a da ti bodovi budu obavezni pri rangiranju kandidata u svim lokalnim samoupravama. Izrazili su nadu da će uvođenjem Jedinstvenog informacionog sistema u 2025. godini ovaj problem biti rešen.

I ove godine, kako su najčešće birani u manjini, većina kandidata navodila je UNS-u probleme sa kojima su se suočavali, a to je da njihova ocena projekata nije imala značajnog uticaja na samu raspodelu.

Kandidati su i ove godine bili u velikoj meri nezadovoljni činjenicom da se predstavnici relevantnih novinarskih i medijskih udruženja koja postoje decenijama i koja se tradicionalno svojim aktivnostima zalažu za poboljšanje uslova u kojima novinari i mediji rade, te profesionalno novinarstvo, ne uzimaju u obzir pri formiranju komisija, već da su prvi izbor jedinica lokalne

samouprave novoformirana udruženja sa jasnom agendom i jedinom aktivnošću da predlažu članove komisija za ocenu medijskih projekata.

VI Zaključak

Kada se govori o projektnom sufinansiranju medija u prethodnoj i tekućoj godini, može se sa sigurnošću reći jedno – obe godine protekle su u znaku novih medijskih zakona.

Početkom 2023. godine, konkursi koji su raspisivani za tu godinu, po starom ZJIM, ličili su, kako po iznosima opredeljenim za projektno sufinansiranje, tako i po sastavima komisija, pa i dodeljivanjem novca, manje-više na sve prethodne godina od uvođenja projektnog sufinansiranja. Zloupotrebe, zaobilaženja, pa i direktna kršenja Zakona nisu izostala ni u 2023. godini, na isti način kao i godinama pre toga.

Deo medijske zajednice bio je svestan da se stvari moraju menjati kako bi se ideja projektnog sufinansiranja vratila na svoje osnove, odnosno kako bi novac na konkursima dobijali profesionalni mediji.

U skladu sa Medijskom strategijom, u 2023. godini se krenulo sa izradom medijskih zakona. Velikih rasprava i predugih sastanaka predstavnika medijske zajednice, vlasti, ali i međunarodnih organizacija bilo je u vezi sa Zakonom o javnom informisanju i medijima i Zakonom o elektronskim medijima. Krajem oktobra, tik pred usvajanje seta medijskih zakona, održani su maratonski sastanci ne bi li se na kraju došlo do kakvog-takvog kompromisa između predstavnika medija i novinarskih i medijskih udruženja i predstavnika vlasti.

Novi medijski zakoni stupili su na snagu 4. novembra 2023. godine.

Iako su vlasti u Srbiji garantovale da će zakoni koje je usvojila popraviti stanje u medijima, primena je pokazala drugačije. Umesto da se nova rešenja u Zakonu koriste kako bi se sprečile zloupotrebe, ona se u praksi ponovo zaobilaze.

Lokalne samouprave širom Srbije drastično su umanjile svoje budžete za projekte medijskog sufinansiranja u odnosu na prošlu godinu. U nekim gradovima i opštinama budžet za medijske konkurse umanjen je i više od deset puta.

Projektno sufinansiranje medija uvedeno je sa idejom da se spreči uticaj lokalnih samouprava na uređivačke politike lokalnih medija. Tako bi, u teoriji, novac lokalnih samouprava za javno informisanje trebalo da dobiju mediji na osnovu kvaliteta svog rada i podnetih projekata.

Međutim, vlast je do sada nalazila načine da koncept projektnog sufinansiranja dovede u pitanje i da u većini slučajeva novac podeli njima bliskim, a ne profesionalnim medijima.

Za veliki broj lokalnih medija, novčana sredstva iz jedinica lokalnih samouprava glavni su izvor finansiranja. Smanjivanjem budžeta, umanjen je nivo ranije dostignutih prava medija, a njegovo dalje umanjivanje moglo bi da znači pomor finansijski iscrpljenih i brojnim pritiscima načelih lokalnih medija.

Ministarstvo informisanja i telekomunikacija najavilo je još u 2024. povećanje iznosa novca za projektno sufinansiranje medija u 2025. godini za 180 miliona dinara. Iako pozitivno, ovo uvećanje ne sme biti pokriće za drastičan pad novca za ove namene na lokalnu.

Iako je „na papiru“ i prethodni Zakon o javnom informisanju i medijima bio dobar, novi je još bolji. Kako su se i za prvi nalazile prečice i obilaznice, isto se dešavalo u prvoj godini sprovođenja novog Zakona.

Imajući u vidu praksu u prvoj godini sprovođenja Zakona o javnom informisanju i medijima, činjenica je da će, zarad sprečavanja novih vrsta zloupotrebe, i ovaj Zakon morati da ide na ozbiljnu doradu.

Postavlja se pitanje, ima li granica i dokle će i koliko zakon morati da bude detaljan, da normira svaki korak u procesu, kako bi proces projektnog sufinansiranja bio fer?

VII Preporuke

U skladu sa nepravilnostima i zloupotrebama u procesu projektnog sufinansiranja medija

navedenim u ovoj analizi, od izuzetne je važnosti preduzeti korake kako bi se promenile i onemogućile loše prakse i zaobilaženja ZJIM u procesu projektnog sufinansiranja medija u budućnosti.

Iako su zakoni o javnom informisanju, i zakon iz 2014. i onaj iz 2023. godine bili dobri „na papiru“, protekom godina i uočenim brojnim nepravilnostima u praksi, neophodno je dodatno ih precizirati kako bi se zloupotrebe u budućnosti sprečile.

Stoga je potrebno:

- Preduzeti korake kako bi se obezbedila potpuna transparentnost procesa sprovođenja javnih konkursa za projektno sufinansiranje, od obrazovanja konkursnih komisija, preko rada komisije i rezultata tog rada, raspodele sredstva, ali i preko potrebne javno dostupne evaluacije odobrenih projekata.
- Da predstavnici kako lokalnih, tako i pokrajinskih i republičkih vlasti, prestanu da osmišljavaju nove načine da novac dodeljuju njima bliskim medijima i prestanu da žmure na očigledne manipulacije i kršenja Zakona o javnom informisanju i medijima.
- Sprovesti zakonska rešenja kada je reč o sankcijama za organe i tela odgovorna za projektno sufinansiranje u javnom interesu koja krše zakon i ne poštuju zakonski rok za raspisivanje i sprovođenje konkursa.
- Dodatno precizirati ocenjivanje pojedinih segmenata u biografijama kandidata kao što su nagrade i priznanja, učešće na međunarodnim konferencijama i slično, a koje su najčešće bile predmet različitih ocena u lokalnim samoupravama.
- Ustanoviti mehanizme za ocenu relevantnosti novinarskih i medijskih udruženja koja imaju pravo predlaganja članova u konkursne komisije. Ovo je važno kako bi se sprečila praksa da se u komisije imenuju članovi nepoznatih udruženja čija je jedina aktivnost predlaganje članova u konkursne komisije. Neki od kriterijuma mogli bi biti broj članova, kontinuitet u radu na poboljšanju položaja novinara i medija, ili eventualno članstvo u međunarodnim novinarskim i medijskim udruženjima.
- Predvideti precizne mehanizme za definisanje i rešavanje sukoba interesa među članovima stručnih komisija, jer postojeća rešenja, pokazala je praksa, nisu zadovoljavajuća.

- Ustanoviti mehanizme praćenja ispravnosti bodovanja projekata od strane stručne komisije u skladu sa propisanim opsegom bodova za svaku kategoriju, a pre donošenja rešenja o raspodeli.
- Predvideti i razviti metod evaluacije sprovedenih projekata, ali i kazne za podnosiocce projekata koji nisu ispunili projektne ciljeve i zadatke. Tako bi sve zainteresovane strane mogle da steknu uvid u njihov kvalitet, postignute ciljeve i rezultate projekta. Evaluacija doprinosi smanjenju zloupotreba i dugoročno onemogućava podsticanje kvalitetnog medijskog sadržaja, a posebno složenijih i zahtevnijih novinarskih formi i žanrova.
- Precizno definisati šta u oblasti informisanja može biti predmet javnih nabavki, a šta ne, s obzirom na to da su pojedine opštine i gradovi, naročito u 2024. godini, zloupotrebljavali javne nabavke za finansiranje medija, čime je urušena suština medijske reforme.
- Zakonski regulisati obavezu lokalnih samouprava da određen procenat budžeta odvajaju za ove namene (npr. dva odsto), kao i pravilo da se već opredeljavani iznosi za projektno sufinansiranje ne smeju u godinama koje slede smanjivati.
- Snažna podrška države jačanju kapaciteta medija za izradu i sprovođenje medijskih projekata kroz posebne programe, kako bi se pomogla njihova održivost i razvoj, ali i unapredio proces projektnog sufinansiranja.
- Da udruženja koja imaju pravo predlaganja članova stručnih komisija razvijaju i podstiču razvijanje kapaciteta, kako svog udruženja, tako i svojih kandidata za komisije, kako bi adekvatno odgovorila na izazove procesa projektnog sufinansiranja. To uključuje dalje sticanje znanja i veština kandidata za članove stručnih komisija, ali i izbor onih koji imaju nedvosmislen moralni kredibilitet.